

vilo; razume se pa samo po sebi, da med zdravljenjem in nekoliko dni potem ne smejo dobivati popolne hrane, ampak zadostuje naj jim polovica navadne piče.

Vprašanje 241. Imam mlado kravo, katera se je pred štirinajstimi dnevi otelila. Zapazil sem, da se sama sesa. Se li da krava odvaditi in kako? (A. R. na Ž.)

Odgovor: Najpriprostejše sredstvo kravo odvaditi sesati, je palica, katero ji tako čez rogova privežite, da se vselej, kadar gre z gobcem k vimenu, dregne v trebuh in ji palica sploh brani z glavo priti blizu vimena. Druga krava pa seveda ne sme biti preblizu, da jo ne poškodi, zlasti ne dregne v oči. Palico je pa toliko časa pustiti na rogeh, da jo razvada mine, kar neki ne traja posebno dolgo,

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

206.

Sestavine tobaka; pripravljanje in delovanje njegovo.

Navadni tobak (*Nicotiana Tabacum*) je doma v toplih krajih južne Amerike, ali se je vendar privadil tudi hladnih krajev. Sade ga, kakor smo slišali, tudi po takih krajih, kjer bi druge južne rastline brzo šle pod zlo. On je prišel na sever in na jug do 50. stopnje širine. Tobak je strupena rastlina. Ta strup nazivamo „nikotin“. Kakor vsi tobaki niso jednako močni, tako tudi nimajo vsi jednake množine nikotina. Fraacoski tobak ima do 8 postotkov nikotina, virginijski 7, havanski 2. V tobaku za nos se z vrenjem dve tretjini nikotina uničite. Ker se s toplino nikotin izparuje, zato ga ima tudi v dimu tobakovem. V dimu od 100 gramov virginijskega tobaka je našel Melsens $\frac{3}{4}$ grama nikotina. Malo je strupov, ki bi se mogli meriti z nikotinom. Ribe poginejo od 10—30 miligramov. Kači položi na šibico samo kapljico soka, ki ga imaš v cevi, pa bode skoro po njej. Mačka in psa umori prav kmalu jedna kaplja nikotina. Kolika je množina nikotina potrebna, da človeka umori, ni nam poznato. Do sedaj vemo samo za tri umorstva in jedno samo umorstvo z nikotinom, no o nobenem slučaju ne znamo, koliko nikotina se je vzelo. Menijo, da je dovolj 3 miligrame tega strašnega strupa, da človeka usmrti. Od nikotina nastane glavobolje, tresenje, nezavednost in strašne sanje, nikotin pali grlo in srce izredno vznemirja.

Razen nikotina nahajamo v tobaku še tudi tobačni kamfor ali „nicotianin.“ Ta dišeča tvar je od nikotina in jedne kisline, a se napravi v perju še le pri kajenju, v zelenem perju je ni. Okusa je ta kamfor gren-

kega, in v nosu napravi kihanje kakor čist nikotin. Poleg nikotina je v tobaku najglavnejša sestavina amonijak. V zelenem perju še ni amonijaka, napravi se še le pri vrenju. Navadno biva, da moč tobakova ovisi o množini nikotina, no često se opaža, da tobak z mnogo nikotina more vendar biti slabejši, od onega, ki ima manje nikotina. Vzrok temu je ta, da moč tobakova ovisi samo ob onem nikotinu, ki se pri kajenju v plin pretvarja in z dimom v usta prihaja. S tobaka se tem več nikotina v plin pretvori, čim več je v tobaku amonijaka, in čim počasnejše tobak gori. Nikotin je v tobaku spojen z jedno kislino, in samo takrat se more od kisline osvoboditi in v plin pretvoriti, če prihaja v dotiko z amonijakom. Črne cigare so bolj povrele ter imajo več amonijaka, zato se ž njih nikotin laglje v plin pretvarja in take cigare so tudi močnejše. V tobaku, ki počasi gori, nikotin se laglje v plin pretvarja, in pri takem počasnem gorenju se še nov amonijak napravi, toraj ni čudo, da je tak tobak močan, če tudi nima v sebi mnogo nikotina.

Delovanje tobaka ovisi v prvi vrsti o nikotinu in amonijaku, pa tudi priprava spreminja moč njegovega delovanja. Tobak je treba namočiti v posebnej tekočini, katera mu da okus. Vsaka vrsta tobaka ima drugo tekočino za namakanje, in vsaka tvornica jo drugače pripravi, ker od namakanja mnogo ovisi, dobrota tobakova zato tvornice ne smejo izdati tega postopanja.

(Dalje prihodnjič.)

Kratkočasno berilo.

Kako slovenski otroci po nemški „rihtarja“ bijejo.

(Ne izmišljeno, ampak resnično.)

Bili so časi — (in žali, da tudi sedaj nismo dalječ od njih), ko se je nemščina rila in silila celo med nedolžne šalive igre slovenskih otrok. Tudi „rihtarja“ so jih učili igrati v nemščini. Znano je, da pri ti igri sede eden na stol kot sodnik, drugi pripogne život in mu nasloni glavo tako na kolena, da mu sodnik zatisne z rokama oči, ostali igralci pa se vstopijo v polkrog in mu pritiskajo na „sedežni organ“ včasih prav občutne vdarce, potem pa se urno zaobernejo, kažejo herbte sodniku in tožniku, da bi se kedo z smehom ne izdal. Med sodnikom in vdarjenim otrokom kot tožnikom prične se pa na-to dvogovor, ki sledi v pravilni nemščini, pa tudi tako, kakor so se otroci teh besed vsaj pri nas) izgovarjati navadili:

Tožnik:	Tožnik:
Herr Richter! ich klag an. =	Gospod rihtar! kladont.
Sodnik:	Sodnik:
Wer hat's gethan? =	Mesketont.
Tožnik:	Tožnik:
Der und der:	= Ter'n ter'n: